Disa koncepte themelore te ekonomise se punes:

Tregu i punes:

- Ne tregun e punes, individet (punonjesit) perbejne oferten e faktorit "pune", dhe bizneset perbejne "kerkesen" per pune.

- Paga perfaqeson "cmimin" per blerjen e faktorit "pune".
    - Ashtu si tregues te tjere ekonomike, ajo mund te llogaritet ne terma nominale apo reale.
    - Sasia nominale e pages eshte sasia qe punonjesi merr ne leke
    - Monedha jo nevojshmerisht perfaqeson fuqine blerese, pasi me kalimin e kohes ajo zhvleresohet; ne rastin hipotetik se punonjesit X i ngrihet paga me 20% nderkohe qe cmimet ne treg jane ngritur te gjitha me 2%:
        - Paga nominale e X eshte 20% me e larte
        - Paga reale e X eshte 2% me e ulet

Kerkesa per pune:
- Kerkesa per pune eshte nje kerkese e derivuar;
    - Ajo lind jo sepse puna eshte nje produkt qe konsumohet (si ushqimet, veshjet, defrimi, etj.) por sepse ajo nevojitet per te realizuar maksimizimin e fitimit, qe eshte qellimi kryesor i biznesit privat
    - Nje nga menyrat me efikase per te maksimizuar fitimin eshte punesimi i punonjesve, qe ata te prodhojne produktet dhe sherbimet te cilat shiten per te mundesuar fitimin

- Per maksimizimin e fitimit, firma merr vendime lidhur me punesimin e punonjesve, dhe kete maksimizim e llogarit duke perfshire ne llogari:
    a. Perfitimin marxhinal (MB)
    b. Koston marxhinale (MC)

- Kur nje firme merr vendimin per te punesuar nje punonjes, dy gjera ndodhin:
    1. KOSOTJA e firmes rritet
    2. TE ARDHURAT e firmes rriten
        - Kujtojme qe FITIM = TE ARDHURA - KOSTO
        - Skenaret e mundshem jane qe fitimi te rritet, ose te ulet, ose te qendroje njelloj (ne varesi te si variojne te ardhurat dhe kostot e firmes)

- Nese supzojme modelin me te thjeshte te nje ekonomie te

firmes:

- Kostoja e te punesuarit te nje punonjesi eshte paga (w) qe i jepet atij
- Perifitimi i te punesuarit te nje punonjesi jane te ardhurat e siguruara nga PRODUKTI MARXHINAL i siguruar nga ai punonjes:
    - PRODUKTI MARXHINAL eshte autputi qe nje firme siguron nga punesimi i vetem atij punonjesi (autput qe ndryshe firma nuk e siguron dot)
    - PRODUKTI MARXHINAL I PUNES eshte ai shtim sasie i produktit ne firemn tende, qe mund te behet i mundur pas punesimit te punonjesit tend te fundit
    - Ketu hyn ne loje koncepti i TE ARDHURAVE NGA PRODUKTI MARXHINAL (MRP):
    - MRP = MP x P
    - MRP eshte sasia e te ardhurave qe nje firme siguron nga shitja e produktit marxhinal (MP) (i bere i mundur nga punonjesi i punesuar i fundit)

- Per nje firme te madhe biznesi:
    - MP ka tendence renese teksa firma shton punesimet (Ligji i pakesimit te kthimeve [Law of deminishin returns])
        - MP ka tendence renese, pasi nese faktoret e tjere (kapitali, toka, pajisjet, makinerite, etj) mbahen fikse dhe vetem shtohen punonjesit, produkti per punonjes do te zvogelohet (shpjego…)
        - Ne kete rast, nese cmimi mbahet konstant, MRP gjithashtu merr tendence renese

- Rregulli baze i punesimeve per nje firme biznesi:
    - Nese MRP > w, merr ne pune 1 (2, 3…) punonjes me shume!
    - Teksa numri i punonjesve rritet, MRP bie, derisa:
        - MRP = w (ketu punesimet duhet te stopojne)

- Cfare mund te ndikoje ne kerkesen per pune?

Skenari 1:

Punonjes	Autput (njesi)	MP	Cmimi	MRP	w	Te ardhurat	Kostot	Fitimi
0	0	--	--	--	--	--	--	--
1	10	10	$2.00	$20.00	$10.00	$20.00	$10.00	$10.00
2	18	8	$2.00	$16.00	$10.00	$36.00	$20.00	$16.00
3	24	6	$2.00	$12.00	$10.00	$48.00	$30.00	$18.00
4	28	4	$2.00	$8.00	$10.00	$56.00	$40.00	$16.00
5	30	2	$2.00	$4.00	$10.00	$60.00	$50.00	$10.00

Skenari 2:

Punonjes	Autput (njesi)	MP	Cmimi	MRP	w	Te ardhurat	Kostot	Fitimi
0	0	--	--	--	--	--	--	--
1	10	10	$2.00	$20.00	$13.00	$20.00	$13.00	$7.00
2	18	8	$2.00	$16.00	$13.00	$36.00	$26.00	$10.00
3	24	6	$2.00	$12.00	$13.00	$48.00	$39.00	$9.00
4	28	4	$2.00	$8.00	$13.00	$56.00	$52.00	$4.00
5	30	2	$2.00	$4.00	$13.00	$60.00	$65.00	($5.00)

Skenari 3:

Punonjes	Autput (njesi)	MP	Cmimi	MRP	w	Te ardhurat	Kostot	Fitimi
0	0	--	--	--	--	--	--	--
1	10	10	$2.00	$20.00	$8.00	$20.00	$8.00	$12.00
2	18	8	$2.00	$16.00	$8.00	$36.00	$16.00	$20.00
3	24	6	$2.00	$12.00	$8.00	$48.00	$24.00	$24.00
4	28	4	$2.00	$8.00	$8.00	$56.00	$32.00	$24.00
5	30	2	$2.00	$4.00	$8.00	$60.00	$40.00	$20.00

Skenari 4:

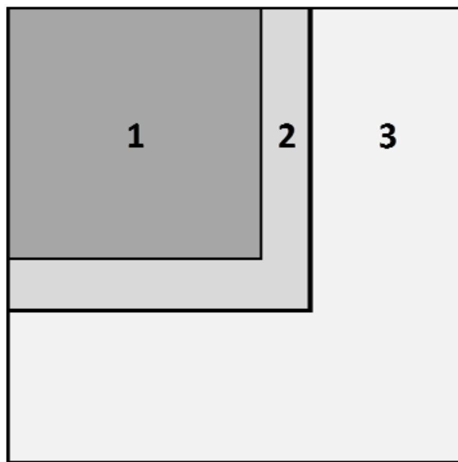
Punonjes	Autput (njesi)	MP	Cmimi	MRP	w	Te ardhurat	Kostot	Fitimi
0	0	--	--	--	--	--	--	--
1	10	10	$2.00	$20.00	$7.00	$20.00	$7.00	$13.00
2	18	8	$2.00	$16.00	$7.00	$36.00	$14.00	$22.00
3	24	6	$2.00	$12.00	$7.00	$48.00	$21.00	$27.00
4	28	4	$2.00	$8.00	$7.00	$56.00	$28.00	$28.00
5	30	2	$2.00	$4.00	$7.00	$60.00	$35.00	$25.00

- Cfare tjeter mund te ndyshoje kerkesen per pune?
  - Ndyshime ne produktivitetin e punonjesve
  - Ndryshime ne cmimin e produktit te prodhuar
    - Ne kete rast, kerkesa per faktorin pune eshte e lidhur ngushte me kerkesen per produktin e prodhuar
  - Ndyshime ne inpute te tjera te procesit te prodhimit
  - Permiresime ne teknologjine e prodhmit

- (kerko ilustrime, sesi rasti i fundit ndikon ne kerkesen per pune…)

Treguesit kryesore e tregut te punes:

A. Popullsia ne moshe pune
B. Forca e punes (…pjesemarrja ne FP -%-)
C. Papunesia -%-
D. Punesimi -%-
E. Komponenti jo-ekonomikisht aktiv i popullsise ne moshe pune

1 + 2 + 3 = popullsia ne moshe pune
1 + 2 = forca e punes ----> (ne %, pjesemarrja ne forcen e punes)
1 = te punesuarit ----> (ne %, norma e punesimit)
2 = te papunet ----> (ne %, norma e papunesise)
3 = komponenti jo-ekonomikisht aktiv i popullsise ne moshe pune

Pika te rendesishme:

- Norma e papunesise llogaritet:
  - Nr. I te papuneve / forcen e punes
- Norma e punesimit llogaritet:
  - Nr. I te punesuarve / popullsine ne moshe pune
- Norma e pjesemarrjes ne forcen e punes:
  - Nr. I forces se punes / popullsine ne moshe pune

Ushtrim 1:
Nje vend i vogel ka nje popullsi ne moshe pune prej 500 individesh. Komponenti jo-ekonomikisht aktiv eshte 200 individe. Te papune jane 30 individe. Gjeni:

a) Pjesemarrjen ne forcen e punes
b) Normen e punesimit
c) Normen e papunesise

Ushtrim 2:

Ne nje vend te vogel jetojne 100 individe jo-ekonomikisht aktive, te cilet perbejne 1/3 e popullsise ne moshe pune. Norma e punesimit eshte 61.333%. Norma e papunesise eshte 8%. Gjeni:

a) Popullsine ne moshe pune
b) Forcen e punes dhe normen e saj te pjesemarrjes
c) Nr. e te papuneve
d) Nr. e te punesuarve